

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงกระบวนการสอนของครู

มีแนวปฏิบัติดังนี้

- 1) ทำความรู้จักเด็ก ศึกษาปัญหาเด็กเป็นรายบุคคล ฯลฯ ให้ความรู้สึกอบอุ่นแก่เด็ก
- 2) ทำความเข้าใจจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตร และเป็นผู้เข้าใจแผนการสอน กำหนดการสอน และกระบวนการเรียนการสอน
- 3) ศึกษาแผนการสอน คู่มือครูให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งก่อนทำการสอน
- 4) เตรียมสื่อการสอนที่จะใช้ในการสอนแต่ละครั้งก่อนสอน
- 5) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้
 - 5.1) เด็กรู้จักคิด รู้จักหาเหตุผล รู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเองได้
 - 5.2) เด็กรู้จักคิดแก้ปัญหาโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เน้นกิจกรรมทำงานเป็นกลุ่มและอภิปราย
 - 5.3) เด็กยอมรับความสามารถของผู้อื่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล

5.4) เด็กมีนิสัยรักการอ่าน และใช้เวลาว่างในการแสวงหา
ความรู้เพิ่มเติม

6) ทำการสอนทุกครั้งอย่างมีจุดหมาย ครูจะต้องรู้อยู่ตลอดเวลาว่า
วิชาที่ตนกำลังสอนนั้นโดยมีจุดประสงค์อะไร

7) ฝึกหาวิธีการประเมินผล และรู้จักใช้เครื่องมือประเมินผลที่ถูกต้อง
ตามลักษณะกิจกรรมการเรียนและประสบการณ์ที่จัดให้เด็ก

8) จัดการสอนซ่อมเสริมให้แก่เด็กที่มีความจำเป็นต้องได้รับการสอน
ซ่อมเสริม

9) รู้จักปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โรงเรียนและ
นักเรียน

การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 117) กล่าวถึงกิจกรรมการ
เรียนการสอนที่ครูจะต้องจัดคือ

- 1) ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น
- 2) ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 3) จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือบูรณาการ
ทั้งภายในและระหว่างกลุ่มประสบการณ์
- 4) เน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์
กระบวนการกลุ่ม
- 5) เน้นการปฏิบัติจริงและให้เกิดความคิดรวบยอด
- 6) ศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน
- 7) สอดแทรกจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
- 8) ปลุกฝังค่านิยมพื้นฐาน
- 9) จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดี

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียน และจุดเน้นของสาระสำคัญ ครูควรมียุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลดีคือ คิด ค้นคว้า เพื่อแสวงหา หลักการ แนวทางต่าง ๆ และนำวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้จัดการเรียนการสอนโดยไม่ลืมจุดเน้นสำคัญคือ จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ครูสามารถนำไปปรับ เปลี่ยน ขยายและพลิกแพลงให้เหมาะสมกับเนื้อหา จุดประสงค์ในการสอน ตลอดจนกลุ่มผู้เรียนนั้นมีดังนี้

- 1) ทักษะกระบวนการ 9 ประการ
- 2) กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด
- 3) กระบวนการสร้างความตระหนัก
- 4) กระบวนการปฏิบัติ
- 5) กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- 6) กระบวนการแก้ปัญหา
- 7) กระบวนการกลุ่ม
- 8) กระบวนการคณิตศาสตร์
- 9) กระบวนการสร้างเจตคติ
- 10) กระบวนการสร้างค่านิยม
- 11) กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจ
- 12) กระบวนการวิทยาศาสตร์
- 13) กระบวนการภาษาศาสตร์

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรนั้น ครูผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจกับขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว นอกจากนี้จะต้องศึกษาองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร เกี่ยวกับการเตรียมการสอน การผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการสอนซ่อมเสริม ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปตามลำดับ

2.2 การเตรียมการสอน

การเตรียมการสอนเป็นขั้นตอนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร สุนน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2531 : 73) ได้ให้ความหมายของการเตรียมการสอนของครูว่าหมายถึง การศึกษาแผนการศึกษาและคู่มือครูก่อนสอนทุกครั้ง และจัดทำกำหนดการสอนย่อย เตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนที่ควรใช้สื่อการเรียน และเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับสงบ สักขะ (2533 : 21) ที่กล่าวถึงแผนการสอนคือ การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนล่วงหน้า โดยมีวัตถุประสงค์ให้ครูผู้สอนโดยตรงได้ออกแบบและเตรียมการสอนล่วงหน้าให้เห็นรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนการสอนของแต่ละหัวข้อย่อยของเนื้อหาวิชาหรือสำหรับการสอนแต่ละครั้ง

นอกจากนั้น ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 74-75) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรและนักเรียนได้รับประสบการณ์ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการสอนได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องมีการเตรียมการสอน และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ ทั้งนี้เพราะการเตรียมการสอนเป็นการวางแผนก่อนเข้าสอนจึงได้เสนอสิ่งที่ควรพิจารณาไว้ดังนี้

- 1) การเตรียมการสอน ต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายในรายวิชา เพื่อครูผู้สอนจะได้ทราบที่กำลังจะสอนอะไร ทั้งเป็นแนวทางในการเลือกและกำหนดเนื้อหาวิชาและการจัดกิจกรรมให้ต่อเนื่องกันได้
- 2) ควรพิจารณาพื้นฐานของผู้เรียน อาจใช้วิธีการสอบถามหรือทดสอบก่อนสอน
- 3) การกำหนดเนื้อหา เตรียมเนื้อหาให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย มีความกว้างขวางสมบูรณ์ถูกต้องเหมาะสม
- 4) การกำหนดเวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหา และกิจกรรมการสอน

5) การกำหนดวัตถุประสงค์และอุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และได้กล่าวถึงการวางแผนการสอนว่า สามารถใช้วิธีการแก้ปัญหา แบบวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการสอนดังนี้

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนให้ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้ และวัดผลได้
- 2) กำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ และจัดลำดับประสบการณ์ที่จะสอน
- 3) เลือกวิธีสอนและสื่อการสอนที่เหมาะสม
- 4) ดำเนินการสอนด้วยกิจกรรมการสอน
- 5) วัดและประเมินผลเพื่อจะได้นำไปพิจารณาปรับการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ในการเตรียมการสอนของครูซึ่งเป็นการวางแผนไว้ล่วงหน้านั้นจะต้อง ทำอย่างมีขั้นตอนเพื่อให้ได้แผนการสอนที่ดีและสมบูรณ์ เดวิส (Davies, 1981 : 81-83) จึงได้เสนอขั้นตอนในการวางแผนการสอนไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1

- 1) เลือกเนื้อหาของบทเรียน
- 2) รวบรวมอุปกรณ์และตัวอย่าง
- 3) ตัดสินใจและเลือกอุปกรณ์ของบทเรียน
- 4) ปลุกฝังนักเรียนให้เกิดความรู้และความศรัทธา

ขั้นที่ 2

- 1) กำหนดวิธีสอนที่มีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหา
- 2) เตรียมอุปกรณ์และลำดับความสำคัญตามเนื้อหา
- 3) เลือกกิจกรรมการเรียนรู้และประสบการณ์
- 4) ตัดสินใจเลือกวิธีประเมินผล

ขั้นที่ 3

- 1) เขียนแผนการสอนตามข้อตกลง

- 2) เตรียมเครื่องมือที่จะใช้ในชั้นเรียน เช่น ทัศนูปกรณ์
- 3) ทำความเข้าใจกับแผนการสอนที่เตรียมไว้
- 4) เตรียมห้องเรียน และจัดรูปแบบการสอน

การเตรียมการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในการจัดทำแผนการสอนของครูมีสิ่งที่จะต้องปฏิบัติดังนี้

- 1) ศึกษาหลักสูตรเพื่อดูวัตถุประสงค์ของวิชาที่สอน พิจารณาคำอธิบายรายวิชาซึ่งจะกล่าวถึงแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เนื้อหาสาระสำคัญและวัตถุประสงค์ของการเรียนวิชานั้น
- 2) ศึกษาคู่มือหลักสูตร เอกสารคู่มือการสอน เพื่อให้เข้าใจจุดเน้น เข้าใจบทบาทผู้บริหารและครูผู้สอน และเข้าใจกระบวนการพื้นฐาน เช่น กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสร้างความชื่นชมยินดี
- 3) นำโครงสร้างเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์ของหลักสูตรและจุดประสงค์รายวิชาที่กำหนดหัวข้อเนื้อหาย่อย ๆ จุดประสงค์นำทางและจุดประสงค์ปลายทาง
- 4) ศึกษาตัวอย่างแนวการสอน นำมากำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน และจำนวนคาบให้เหมาะสมกับหัวข้อเนื้อหาย่อย ๆ และจุดประสงค์ (สงข สักขณ. 2533 : 21-22)

ในการจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับจุดเน้นและแนวการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงนั้น กรมวิชาการได้ให้ข้อเสนอแนะว่า แผนการสอนที่ดีควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เข้าลักษณะ 4 ประการต่อไปนี้

- 1) เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการเป็นไปตามความมุ่งหมาย
- 2) เป็นแผนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอย

กระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง

3) เป็นแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้ และนำกระบวนการไปใช้จริง

4) เป็นแผนการสอนที่ส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูปราคาสูง (วัลลภ กันทรัพย์, 2534 : 30)

โดยสรุปการเตรียมการสอนของครูคือการวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้า โดยระบุกระบวนการสอนที่ต้องการให้เกิดขึ้นในการเรียนการสอนจริงของครู เพื่อให้ครูผู้สอนได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

2.3 การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญมากในกระบวนการของการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนควร จะพิจารณาเลือกสรรหรือสร้างขึ้น และนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายในการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสร้างสื่อการเรียนการสอนจะต้องสัมพันธ์กับการวางแผนการสอน และการสร้างแผนการเรียนการสอน เราจึงสามารถนำกระบวนการของการวางแผนการเรียนการสอนมาใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอนได้ โดยดำเนินการในเรื่องต่างๆ ตามขั้นตอนต่อไปนี้ (ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, 2532 : 84)

- 1) การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไป
- 2) การศึกษาและกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน
- 3) การกำหนดและวิเคราะห์เนื้อหาสาระ
- 4) การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

- 5) การกำหนดรูปแบบและวิธีการประเมินผล
- 6) การกำหนดวิธีการและแนวทางการเสนอเนื้อหา
- 7) การกำหนดแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนการจัดทำสื่อการเรียนการสอน
- 8) การทดสอบคุณภาพของสื่อการเรียนการสอน
- 9) การปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน

โดยสรุปสื่อการเรียนการสอนไม่ใช่สิ่งเพิ่มเติมเข้ามาใหม่ในกระบวนการเรียนการสอน ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ใช้ก็ได้ไม่ใช้ก็ได้ หรือมีก็ใช้ ไม่มีก็ไม่ต้องใช้ แต่สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในกระบวนการเรียนการสอน เพราะการที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามจุดประสงค์หลาย ๆ อย่าง หลาย ๆ ระดับ จะต้องอาศัยสื่อการเรียนการสอนหลาย ๆ รูปแบบที่เหมาะสมที่จะใช้กับนักเรียน จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องดำเนินการจัดหา ผลิต และใช้สื่อการเรียนการสอน และอื่น ๆ ที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอน ในแต่ละครั้ง นั่นคือครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาสื่อการเรียนการสอน และเป็นผู้มีความสามารถในงานอาชีพและสามารถพัฒนางานอาชีพให้มีคุณภาพยิ่ง ๆ ขึ้น (ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ . 2532 : 114)

2.4 การวัดผลและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลการศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งของกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพิจารณาปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้บรรลุตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนด และในที่นี่จะกล่าวเฉพาะวิธีการประเมินผลการเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผล การเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) พ.ศ.2533 โดยถือปฏิบัติดังนี้

- 1) การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
 - 1.1) แจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการ

ประเมินผล เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ และเกณฑ์การผ่านกลุ่ม
 ประสพการณ์ก่อนทำการสอน

- 1.2) จุดประสงค์การเรียนรู้ต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้าน
 พุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ
- 1.3) ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องประเมิน
 ผลก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของการเรียน
- 1.4) ระหว่างภาคเรียน ให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนของ
 นักเรียนเป็นระยะ ๆ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น
 เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนและเพื่อประเมินผลการผ่านจุดประสงค์
- 1.5) เมื่อถึงปลายภาคเรียน หลังจากจบกระบวนการเรียน
 การสอนทุกกิจกรรมแล้วให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาค โดยให้เลือก
 ประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย
 และเน้นกระบวนการเพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในกา
 รเรียนนั้น

ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียนทุกภาค ทุกกลุ่มประสพการณ์
 เว้นแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ไม่ต้องประเมินผลการเรียนปลาย
 ภาคเรียนสุดท้าย แต่ให้เป็นการประเมินผลปลายปี

2) การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนตามข้อ 1.3, 1.4
 และ 1.5 ถ้านักเรียนมีความรู้ความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ของจุดประสงค์
 ให้ผู้สอนวินิจฉัยหาข้อบกพร่องของนักเรียนแล้วสอนซ่อมเสริม โดยจัดการเรียน
 การสอนให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน

3) ให้ใช้ผลการประเมินข้อ 1.4 ในการตัดสินใจผ่านจุดประสงค์
 ในแต่ละกลุ่มประสพการณ์ และใช้ผลการประเมินปลายปีตามข้อ 1.5 ในการ
 ตัดสินผลการเรียนของแต่ละกลุ่มประสพการณ์ เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4
 และ 6

4) การประเมินผลการเรียนตามข้อ 1.5 ให้แจ้งผลเป็นระดับผลการเรียนใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนดังนี้

- 4 หมายถึง ผลการเรียนดีมาก
- 3 หมายถึง ผลการเรียนดี
- 2 หมายถึง ผลการเรียนปานกลาง
- 1 หมายถึง ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด
- 0 หมายถึง ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ

5) ให้โรงเรียนแจ้งผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ และแจ้งผลการประเมินผลการเรียนปลายภาคหรือปลายปีให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้ง (กรมวิชาการ, 2534 : 4-5)

จากการปฏิบัติตามระเบียบของการวัดผลและประเมินผลดังกล่าวข้างต้น ผลที่ได้จากการประเมินนี้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางและคุ้มค่า ดังนี้

- 1) ใช้ในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู
- 2) ทำให้ทราบความก้าวหน้าของผู้เรียน
- 3) เพื่อการจัดสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียน
- 4) ใช้สำหรับการตัดสินผลการเรียนของนักเรียน
- 5) ใช้แนะแนวนักเรียนที่มีความถนัดเฉพาะเรื่องเพื่อเพิ่มทักษะยิ่งขึ้น
- 6) ใช้ในการรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบ
- 7) เพื่อใช้วางแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

และเป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร

2.5 การสอนซ่อมเสริม

การสอนซ่อมเสริมมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ ดังนั้นการสอนจึงประมวลเอาทั้งการแก้ไขข้อบกพร่องและการ

ส่งเสริมให้มีโอกาสพัฒนาความสามารถตามสมรรถวิสัยของเขา ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2525 : 26-29) แยกประเภทของการสอนให้ เหมาะกับความสามารถและลักษณะของเด็กแต่ละคน ดังนี้

1) การสอนเพื่อแก้ไข (Corrective Instruction)

จุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือเด็กให้สามารถเอาชนะความบกพร่อง หรือยกระดับจากปานกลางให้สูงขึ้น การสอนลักษณะนี้จัดกระทำในชั้นเรียน ผู้สอน อาจเป็นครูประจำชั้นหรือครูประจำวิชา ครูจะต้องวิเคราะห์ปัญหาก่อนที่จะใช้ เทคนิคของการสอนเพื่อช่วยแก้ไข ซึ่งอาจต้องนำเทคนิคของการสอนเพื่อซ่อมเสริม เช่น การสอนเพื่อสร้างทักษะบางอย่างเป็นพิเศษมาประกอบด้วย

2) การสอนซ่อม (Remedial Instruction)

เป็นบริการที่แยกจากชั้นเรียนปกติ เป็นการสอนเพื่อเสริมทักษะ การเรียนรู้ใหม่ ๆ และ/หรือแก้ไขข้อบกพร่องของเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือ เป็นพิเศษจากครู การสอนแบบนี้จึงมักทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มย่อย ๆ เช่น กลุ่มที่มีปัญหาเลขคณิต กลุ่มแก้ไขการพูด กลุ่มมีปัญหาทางการอ่าน ฯลฯ

3) การสอนโดยการปรับระดับ (Adapted Instruction)

เป็นวิธีการสอนสำหรับเด็กที่มีระดับ I.Q. ต่ำกว่า 90 หรือในช่วง 70-90 การสอนดำเนินไปในชั้นเรียนปกติใช้หลักสูตรร่วมกับเด็กปกติได้ วิธีการสอนทำนองเดียวกับการสอนซ่อม แต่ความคาดหวังในตัวเด็กย่อมแตกต่างกันไป เพราะเด็กพวกนี้จะเรียนได้ช้ากว่าปกติ มีข้อจำกัดในเรื่องความสามารถ เรียนรู้ เนื้อหาและวิธีการที่ใช้สอนจะต้องปรับให้ใกล้เคียงกับสมรรถวิสัยของเด็ก

4) การสอนเร่ง (Accelerated Instruction)

การสอนแบบนี้ใช้กับเด็กฉลาดหรือเด็กที่มีสติปัญญาสูง แต่ไม่ได้ใช้สติปัญญาอย่างเต็มที่ อาจเนื่องมาจากการหลบหลีกเลี้ยงการงานและความ ร่วมมือในกลุ่ม ด้วยเหตุที่เป็นผู้มีความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ และความคตินั้นถูก มองข้าม ถูกกีดกัน หรือถูกหาว่าเป็นเรื่องไร้สาระ เด็กจึงเกิดความท้อแท้ เด็กเก่ง

อีกประเภทคือเด็กอัจฉริยะ ซึ่งมี I.Q. 170 ขึ้นไป เรียนรู้ได้เร็วมาก จะมีปัญหาด้านการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมชั้น มีปัญหาในเรื่องความเหลื่อมล้ำของความเจริญด้านต่าง ๆ ภายในตัวเด็กเอง

การจัดการศึกษาให้เด็กพวกนี้จึงต้องมีลักษณะพิเศษออกไปเท่าที่ทำได้โดยทั่วไปมี 3 วิธีคือ การสอนเร่ง (Acceleration) การสอนเสริม (Enrichment) และการจัดชั้นหรือโรงเรียนพิเศษ (Special School and Classes)

ในปัจจุบันเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม ครูยังไม่ได้จัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง และที่จัดอยู่ก็มุ่งสอนเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนคือ พวกเรียนอ่อนเท่านั้น ส่วนนักเรียนคนอื่น ๆ ก็จะไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือการส่งเสริม ดังที่ กาญจนา เกียรติประวัติ (ม.ป.ป. : 170-171) สรุปว่า ครูหลายคนอาจเข้าใจว่า การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนที่จัดให้ผู้เรียนที่อ่อนเป็นพิเศษเท่านั้นแต่ความจริงแล้วผู้เรียนทุกคนต้องการการสอนเสริมในโอกาสต่าง ๆ กัน การสอนซ่อมเสริมและการวินิจฉัยควรจัดเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนทุกหน่วย การประเมินผลเพื่อปรับปรุงผลการเรียน (Formative Evaluation) ที่ได้กระทำอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ครูดำเนินการสอนซ่อมเสริมได้ง่ายขึ้น และด้วยกระบวนการเช่นนั้นทำให้ครูสามารถสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางไม่ใช่เนื้อหา แนวคิดในการสอนซ่อมเสริมมีวิธีดำเนินการดังนี้

- 1) การจัดกลุ่มคละกัน เพื่อจะได้ช่วยเหลือกันในกลุ่มระหว่างเด็กเก่งกับเด็กอ่อน
- 2) ใช้สื่อการเรียนประเภททเรียนโมเดล (Model) โดยครูฝึกผู้เรียนที่มีความสามารถบางคนให้เป็นผู้ช่วยสอน (Peer Tutor)
- 3) เวลาที่อาจนำมาใช้ในการสอนซ่อมเสริมไม่จำเป็นต้องใช้ช่วงยาวเท่ากับคาบเรียนธรรมดา อาจจะใช้เวลารับประทานอาหารกลางวันก็ได้
- 4) กิจกรรมการเรียนจะต้องยั่วยุให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน

การใช้วิธีการสอนซ้ำด้วยวิธีการสอนในห้องเรียน จะไม่ได้ผลดีเท่าการสอน
ซ่อมเสริม

5) การจัดศูนย์กลางส่งเสริมหรือคลินิกสำหรับเยาวชนผู้เรียนที่
ต้องการ ซ่อมเสริมชั้นในโรงเรียน

จะเห็นได้ว่าการจัดสอนซ่อมเสริมก็เป็นกระบวนการสำคัญส่วนหนึ่งของ
กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ที่ต้องจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือ
และส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ตามความสามารถและศักยภาพแห่งตน
ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีการกำกับดูแลเกี่ยวกับการจัดสอนซ่อมเสริมของครูด้วย

โดยสรุปการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ซึ่งเป็นภารกิจหลักของ
ครูผู้สอนนั้น สุมณ อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2531 : 71-72)
ได้สรุปไว้ว่า พฤติกรรมการสอนของครูที่หลักสูตรประสงค์ได้แก่

- 1) ศึกษาหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้
- 2) เตรียมการสอนอย่างดีทุกครั้งก่อนทำการสอน
- 3) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการ
เรียนรู้
- 4) ใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม และประเมินผลการสอน
ทุกชั้นตอน
- 5) ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ในการ จัดกิจกรรมโดยตลอด
- 6) ครูจัดสถานการณ์การเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
ตามจุดประสงค์ของหลักสูตรและนำไปใช้ได้จริง

3. การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร

การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้อาจารย์
นำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ โดยการสร้าง

และจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ตลอดจน การให้ความช่วยเหลือแนะนำครู และจัดกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ นักเรียนเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นและช่วยให้ การเรียนการสอนตามหลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังที่ สจัด อุทรานันท์ (2532 : 275-276) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุน การใช้หลักสูตรดังนี้

- 1) ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่อย่างชัดเจน
- 2) ให้บริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ แก่ครู
- 3) ดำเนินการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน อย่างสม่ำเสมอ
- 4) กระตุ้นและส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เช่น การ ฝึกอบรม หรือจัดประชุมสัมมนา เป็นต้น
- 5) ให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นเยี่ยงอย่างแก่ครูคนอื่น ๆ

สำหรับหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ (2534 : 118) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการ ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตร ควรดำเนินการดังนี้

- 1) สนับสนุนการสอนของครู โดยการจัดหางบประมาณ เอกสาร วัสดุอุปกรณ์ให้พอเพียงและทันเวลา
- 2) ดำเนินการนิเทศภายใน โดยการใช้เทคนิควิธีและเครื่องมือที่ เหมาะสม เช่น การสนทนาทางวิชาการ การสังเกตการสอน และให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อการปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้น
- 3) สร้างเสริมขวัญและกำลังใจให้แก่ครูผู้สอนโดยการชมเชย ยกย่อง ให้ปรากฏเมื่อมีผลงานน่าพอใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

เกี่ยวกับรายละเอียดของงานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร สจัด อุทรานันท์ (2532 : 270-271) กล่าวไว้ดังนี้

1) การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรในระหว่างการใช้หลักสูตร
หน่วยงานส่วนกลางในฐานะผู้พัฒนาหลักสูตรควรได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปให้คำแนะนำ
เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เป็นการเพิ่มเติมและติดตามผลการใช้หลักสูตรสำหรับ
หน่วยงานในระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตร ดำเนินการให้คำแนะนำและช่วยเหลือ
แก่ครูผู้ใช้หลักสูตรเพื่อให้ครูดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง

2) การจัดตั้งศูนย์วิชาการเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร
เพื่อหาทางสนับสนุนและส่งเสริมหน่วยงานผู้ใช้หลักสูตรให้สามารถดำเนินการใช้
หลักสูตรด้วยความมั่นใจ

กิจกรรมที่สนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรจะมีส่วนช่วยให้การใช้
หลักสูตรของครูผู้สอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานพิเศษ สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530 : 16-26) ได้เสนอแนะ
กิจกรรมการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรดังนี้

- 1) การนิเทศภายใน
- 2) การสร้างเครื่องมือที่ใช้สนับสนุนการใช้หลักสูตร
- 3) การจัดกิจกรรมและโครงการที่ส่งเสริมเนื้อหาของหลักสูตร

1) การนิเทศภายใน หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้ที่อยู่ใน
โรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหารลงไปในอันที่จะปรับปรุง ส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียน
การสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้นเป็นการเพิ่มพลังการปฏิบัติงานของครู รวมทั้ง
ให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพและผลขั้นสุดท้าย คือการศึกษาของเด็กก้าวหน้าไป
อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบข่ายของการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการนิเทศการปฏิบัติ
งานตามขอบข่ายของงานในโรงเรียนทั้ง 6 งาน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ
ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้บรรลุภารกิจของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และใน
การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนนั้นจะมุ่งเน้นที่งานบุคลากรเพื่อนำไปสู่การ

พัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีงานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นงานสนับสนุน

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มี 4 ขั้นตอนดังนี้ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 8-9)

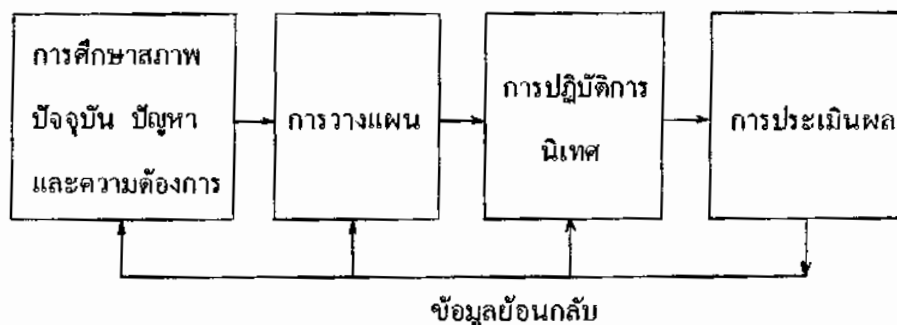
ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผน

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ

ขั้นที่ 4 การประเมินผล

โดยนำเสนอเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิแสดงกระบวนการนิเทศภายในของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 9)

นอกจากนั้นคิมไบร์ (Kimbrough, 1968 : 133-141)

ได้กล่าวถึงเทคนิคในการนิเทศการศึกษาที่ใช้กันอยู่ ซึ่งได้แก่

- 1) การประชุมปฏิบัติการทางการศึกษา (The Educational Workshop)
- 2) การวิจัยและพัฒนาเทคนิคในการสอน (Research and Development)

- 3) การประชุมครู (The Faculty Meeting)
- 4) ดูการสาธิตการสอนและสังเกตการสอนของครูที่สอนดี
(Intervisitation)
- 5) การเยี่ยมชมชั้นเรียนและสังเกตการสอน
(Classroom Visitation and Observation)
- 6) การประชุมปรึกษาหารือและการประชุมทางวิชาการ
(Conferences and Institutes)
- 7) การเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาชีพและกิจกรรมของหน่วยงานอื่น
(Participation in Professional and Civic Activities)
- 8) การฝึกอบรมเทคนิคใหญ่ ๆ เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์
(Sensitivity Training Techniques in Human Relations)
- 9) เทคนิคการนิเทศการศึกษาอื่น ๆ เช่น
 - 9.1) การเดินทางตามโครงการ (Planned Travel)
 - 9.2) การศึกษางานนอกสถานที่และการท่องเที่ยว
(Field Trip and Excursions)
 - 9.3) การสาธิตการสอน (Demonstration Teaching)
 - 9.4) การออกเสียงแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม
(Community Opinion Polls)
 - 9.5) การประชุมครูใหญ่-ครู (Principal Teacher
Conferences)
 - 9.6) การกล่าวสุนทรพจน์โดยผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง
(Speeches by Authority)
 - 9.7) การนิเทศโดยการติดประกาศ (Supervisory
Bulletins)
 - 9.8) การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล (Individual
Conference)

- 9.9) การระดมพลังสมอง (Brainstorming)
- 9.10) การแสดงละคร (Sociodrama)
- 9.11) การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)
- 9.12) กิจกรรมสันทนาการ (Recreational Activities)
- 9.13) การอภิปรายโดยทุกคนในกลุ่ม (Buzz Groups)
- 9.14) การบรรยาย (Lecture)
- 9.15) การสังเกตการสอน (Observation Programs)

จะเห็นได้ว่าเทคนิคการนิเทศการศึกษาข้างต้นนี้ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนได้

2) การสร้างเครื่องมือที่สนับสนุนการใช้หลักสูตร

2.1) เอกสาร เป็นสิ่งที่นิยมมากที่สุด เพราะทำได้ง่าย สะดวก ประหยัด ครูผู้สอนสามารถทำความเข้าใจได้โดยไม่ต้องรีบร้อน ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

(1) เอกสารหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร คู่มือครู แผนการสอน

(2) เอกสารเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ ชุดการเรียนรู้ แบบเรียนสำเร็จรูป ใบงาน

(3) เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ

(4) ชุดประกอบการสอน

2.2) การผลิตชุดฝึกอบรม ประกอบด้วย เอกสาร คำแนะนำ คู่มือ แบบฝึกหัด เทปบันทึกเสียง แผนภูมิ แผนภาพ ภาพนิ่ง ฯลฯ ที่จะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย

2.3) การจัดนิทรรศการ เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่ผู้บริหารสามารถใช้ในการสนับสนุนให้ผู้สอนนำผลงาน วัสดุอุปกรณ์ ข้อมูล มาแสดงแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งยังส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครู นักเรียน เช่น การผลิตอุปกรณ์การสอน ผลงานของนักเรียน

2.4) การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ครูและนักเรียน เช่น ห้องเรียน ห้องประกอบ รวมทั้งการจัดปรับปรุงบริเวณอาคารสถานที่ เช่น สนาม มุมพักผ่อน ไม้ดอกไม้ประดับ ฯลฯ

3) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมเนื้อหาวิชาในหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และได้ฝึกทักษะ กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เช่น

- 3.1) กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
- 3.2) กิจกรรมสนับสนุนประชาธิปไตย
- 3.3) กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวัน
- 3.4) กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด
- 3.5) กิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน

ฯลฯ

กิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวนี้เป็นกิจกรรมที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนตามหลักสูตร ครูจึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำ แสวงหาประสบการณ์ด้วยตนเอง ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะมีรายละเอียดในการดำเนินงานแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์และลักษณะงาน

สำหรับกิจกรรมที่สนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรที่จะกล่าวรายละเอียดต่อไปในที่นี้คือ ห้องสมุดโรงเรียน เพราะห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการที่ถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษา เป็นที่รวมความรู้ทั้งหลายทั้งปวงที่บังคับให้เรียนในหลักสูตรและไม่ได้บังคับไว้ในหลักสูตร เป็นแหล่งที่นักเรียนใช้ค้นคว้าหาความรู้ได้ตามความสนใจและความต้องการที่จะเพิ่มพูนความรู้ของตนให้เจริญงอกงาม จากความสำคัญดังกล่าวผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องดำเนินการจัดให้มีห้องสมุดโรงเรียนที่สามารถให้บริการแก่นักเรียนและครูได้ สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับห้องสมุด จากเอกสารมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2527 : 136-137) ได้กล่าวถึงรายละเอียดของห้องสมุดไว้ดังนี้

ห้องสมุด คือแหล่งรวมเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

- 1) สิ่งพิมพ์
 - 1.1) แบบเรียน
 - 1.2) หนังสืออ่านประกอบ
 - 1.3) หนังสือตำรา
 - 1.4) หนังสือบันเทิง
 - 1.5) หนังสืออ้างอิง
- 2) วารสาร และหนังสือพิมพ์
- 3) จุลสาร เป็นหนังสือขนาดเล็ก เล่มบาง ๆ
- 4) กฤตภาค เป็นสิ่งพิมพ์ที่เลือกตัดมาจากหนังสือพิมพ์ วารสาร และอื่น ๆ

การได้มาซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้แก่ การจัดหาและจัดซื้อ การจัดหาอาจจะได้จากการขอกองการต่าง ๆ ส่วนการจัดซื้อนั้นควรระมัดระวังในการเลือกซื้อหนังสือให้เหมาะกับเด็กและถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การบริการของห้องสมุด นอกจากจะให้ยืมหนังสือแล้ว ครูผู้รับผิดชอบเป็นบรรณารักษ์ น่าจะจัดบริการอื่น ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนและครูมาใช้บริการให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ บางครั้งนักเรียนอาจมาค้นคว้าในห้องสมุด โดยมีครูประจำชั้นดูแล ครูบรรณารักษ์ ควรช่วยเหลือจัดหนังสือเตรียมไว้ให้เรียบร้อยบนโต๊ะอ่านหนังสือ หากโรงเรียนประถมศึกษาสามารถจัดบริการได้ดังกล่าว นักเรียนจะได้มีกิจกรรมค้นคว้าตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

เนื่องจากห้องสมุดเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการเรียนในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องพยายามส่งเสริมการใช้ห้องสมุดให้มากที่สุด พันธ์ หันนาคินทร์ (2513 : 151-152) เสนอไว้ดังนี้

- 1) พยายามหาบุคคลที่ได้รับการฝึกหัดดีแล้วมาเป็นบรรณารักษ์
- 2) พยายามสนับสนุนทางการเงิน และกำลังใจ ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องใช้และผู้ที่จะช่วยงานห้องสมุด

- 3) จัดให้นักเรียนรู้จักการใช้ห้องสมุด รู้จักใช้บริการของห้องสมุด
- 4) จัดตารางสอนให้เหมาะสมที่นักเรียนจะได้มีโอกาสใช้ห้องสมุด
- 5) ส่งเสริมการศึกษาด้วยตนเอง (Individual Study)
- 6) ครูใหญ่พยายามให้คณะครูทราบว่าการส่งเสริมให้นักเรียนใช้

ห้องสมุดเป็นนโยบายสำคัญอย่างหนึ่งของโรงเรียน

7) พยายามให้คณะครูได้รับทราบ ออกความคิดเห็น และมีส่วนในการดำเนินงานของห้องสมุด เช่น จัดให้มีคณะกรรมการว่าด้วยห้องสมุด ทั้งนี้ย่อมจะทำให้ห้องสมุดสนองความต้องการของโรงเรียนดีขึ้น และคณะครูก็จะสนใจใช้ห้องสมุดมากขึ้นด้วย

- 8) หาทางให้ห้องสมุดให้บริการแก่คณะครูอย่างเต็มที่

จะเห็นได้ว่าความสำคัญของห้องสมุดที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารโรงเรียนควรถือเป็นนโยบายสำคัญในการจัดให้มีห้องสมุดโรงเรียนขึ้น และครูผู้สอนควรได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังนั้นจึงควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดบริการของห้องสมุดให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาในโรงเรียนได้อย่างแท้จริง ทั้งส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้ประโยชน์จากห้องสมุดให้ได้ผลอย่างเต็มที่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรระดับประถมศึกษาตลอดจนงานวิจัยระดับอื่น ๆ นับว่าเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงได้นำผลของการวิจัยมากล่าวไว้ดังนี้

1. งานวิจัยภายในประเทศ

งานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรและการใช้หลักสูตร

ในปี พ.ศ. 2522 วิล โยวีเสริงส์ (2522 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตการศึกษา 6 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียน 200 คน ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่า

1) ผู้บริหารโรงเรียนและครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มากเพียงด้านเดียวคือ การใช้สื่อการเรียน ส่วนที่เหลือในอีก 4 ด้านคือ ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และวัสดุหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล มีปัญหาปานกลาง

2) ผลการเปรียบเทียบปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนและครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พบว่าส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 กล่าวคือ แตกต่างกันเพียง 34 เรื่อง ใน 114 เรื่อง

ในปี พ.ศ. 2527 อำไพวรรณ ยศประสิทธิ์ (2527 : 100) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับบทบาททางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่เปิดสอนเฉพาะระดับประถมศึกษา 21 คน ครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 303 คน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่า บทบาทด้านวิชาการที่ได้ปฏิบัตินั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้บริหารโรงเรียนให้ความเห็นว่าได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทด้านบริการสื่อการเรียนการสอนมากกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนครูให้ความเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมากกว่าด้าน

อื่น ๆ ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ส่วนด้านอื่น ๆ ที่ ร่องลงมาได้แก่ บทบาทด้านการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา บทบาทด้าน การนิเทศการศึกษา บทบาทด้านบริหารห้องสมุด และบทบาทด้านบริการแนะแนว ตามลำดับ

ในปี พ.ศ.2529 สิริ เกิดไพโรจน์ (2529 : 133-137) ได้ศึกษา การใช้หลักสูตรยวภาษาในระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2528 ในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขต การศึกษา 1 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียน 100 คน ครูผู้สอน 300 คน ผลการวิจัยพบว่า

1) การเตรียมการก่อนการใช้หลักสูตรยวภาษา ผู้บริหารและครู ส่วนใหญ่ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร ผู้บริหารเข้าร่วม วางแผนจัดทำโครงการกิจกรรมยวภาษากับคณะครูในโรงเรียน ให้ครูเตรียมจัด ทำแผนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนแต่ละชั้นเรียน

2) การจัดการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่เตรียมการสอนอย่าง สม่าเสมอ โดยทำบันทึกการสอนและใช้เวลาในการเตรียมการสอนก่อนสอน 1 สัปดาห์

3) ด้านการส่งเสริมและการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนยวภาษา ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติในระดับปานกลาง และปฏิบัติมากในเรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการต่าง ๆ ของ โรงเรียน

ในปี พ.ศ.2532 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2532 : 269) ได้รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยสังเคราะห์กระบวนการหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยกระบวนการวิเคราะห์แบบเมตต้า (Meta Analysis) ใน 3 องค์ประกอบคือ โครงสร้างของหลักสูตร การใช้หลักสูตร และองค์ประกอบ ที่สนับสนุนการใช้หลักสูตร โดยขั้นแรกพิจารณาจุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตร แล้ว

นำไปกำหนดสมมติฐานและเกณฑ์ในการพิสูจน์สมมติฐานในขั้นที่สอง ซึ่งมีทั้งหมด 32 สมมติฐานในขั้นที่สอง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผู้ทำไว้ทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ.2522-2531 มาพิสูจน์สมมติฐานและเกณฑ์ที่กำหนดในขั้นที่สาม ซึ่งในขั้นนี้ได้นำมากล่าวเฉพาะองค์ประกอบที่สองคือการใช้หลักสูตร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

- 1) การบริหารหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนยังไม่สามารถจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรภายในโรงเรียนได้อย่างครบถ้วน รวมทั้งไม่สามารถจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนได้ครบถ้วนและเพียงพอ
- 2) การสอน พบว่า การจัดการเรียนการสอนส่วนมากยังเน้นเนื้อหา มากกว่ากระบวนการ และครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน
- 3) ผลการใช้หลักสูตร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในด้านความรู้ และทักษะพื้นฐานยังไม่เป็นที่น่าพอใจคือ นักเรียนยังไม่มีความสามารถในการอ่าน เขียน พูด และคำนวณ ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สุขศึกษา และการอาชีพ รวมทั้งไม่มีความสามารถในการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

ในปี พ.ศ.2533 วีระ เสาวโกมุท (2533 : 73-78) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียน 238 คน และครูผู้สอน 296 คน ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การบริหารหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติภารกิจในด้านนี้ อยู่ในเกณฑ์มาก โดยเฉพาะงานวิชาการ งานบุคลากร และงานกิจกรรมนักเรียน อยู่ในระดับดี
- 2) ด้านบริการหลักสูตร ผู้บริหารและครูเห็นพ้องต้องกันว่า ผู้บริหารปฏิบัติภารกิจในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่น การให้บริการสื่อการสอนที่เป็นสื่อทัศนูปกรณ์ การจัดซื้อ จัดทำ และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ
- 3) ด้านการดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติภารกิจด้านนี้อยู่ในเกณฑ์มาก สิ่งที่ผู้บริหารกระทำ

มากที่สุดคือ การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและหลักการเรียนรู้

4) ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ผู้บริหารปฏิบัติภารกิจในด้านนี้อยู่ในเกณฑ์มาก เรื่องที่ผู้บริหารเห็นว่าตนปฏิบัติมากที่สุด ส่วนครูผู้สอนเห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก คือการกำกับ ดูแล และควบคุมให้มีการอยู่เวรยามรักษาอาคารสถานที่และทรัพย์สินของทางราชการ

ในปี พ.ศ.2534 วีรวรรณ เทพรักษ์ (2534 : 217-220) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารโรงเรียน 217 คน ครูอาจารย์ 636 คน จากการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา เห็นว่าการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้อภิปรายรายด้านและที่น่าสนใจกล่าวเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ดังนี้

- 1) งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ระดับการปฏิบัติงานวิชาการด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง
- 2) งานด้านการเรียนการสอนพบว่า ระดับการปฏิบัติงานวิชาการด้านนี้อยู่ในระดับมาก และที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียน และครูอาจารย์ต่างให้ความสำคัญอย่างจริงจังกับงานการเรียนการสอน เพื่อยกระดับคุณภาพของนักเรียนให้สูงขึ้น
- 3) งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนพบว่า ระดับการปฏิบัติงานวิชาการด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง และที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษาไม่ค่อยมีสื่อการสอนอย่างเพียงพอ และที่มีอยู่ก็ไม่จัดระบบการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ครูไม่มีเวลาผลิตสื่อ เพราะชั่วโมงสอนมาก ขาดแคลนงบประมาณ ไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวก

4) งานส่งเสริมการสอนพบว่า ระดับการปฏิบัติงานวิชาการด้านนี้ อยู่ในระดับปานกลาง และที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนยังไม่ค่อยเอาใจใส่อย่างเพียงพอในการนำครูอาจารย์ไปศึกษาและดูงานการเรียนการสอนในโรงเรียนอื่น ๆ ที่จัดการเรียนการสอนได้มีมาตรฐาน ไม่ได้จัดให้มีเอกสารทางวิชาชีพครูให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ ไม่ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ได้ทำงานวิชาการร่วมกันเป็นทีมอย่างจริงจัง และขาดการส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่ครูอย่างเสมอภาค

ในปีเดียวกัน วัฒน สัมฤทธิ์วัฒนาสัย (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในทรศนะของผู้บริหารงานวิชาการ และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 7 และ 8 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารงานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร จำนวน 250 คน ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านบุคลากรมีปัญหาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอันดับแรกคือ การขาดงบประมาณในการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมหรือประชุมทางวิชาการ อันดับรองลงมาคือ การขาดบุคลากรในการปฏิบัติงานวิชาการ

2) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีปัญหาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอันดับแรกคือ ครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร อันดับรองลงมาคือ การนำวิทยากรและแหล่งวิทยากรในท้องถิ่นมาเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

3) ด้านสื่อการเรียนการสอน มีปัญหาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอันดับแรกคือ การได้รับคู่มืออุปกรณ์การเรียนการสอนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ทันต่อการใช้ อันดับรองลงมาคือความเพียงพอของหนังสือและคู่มือประกอบการสอนสำหรับบุคลากร

4) ด้านการวัดผลและประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนมีปัญหายุ่งในระดับปานกลาง ส่วนผู้บริหารงานวิชาการมีปัญหายุ่งในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอันดับแรกคือ ความสามารถของครูในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลด้านจิตพิสัย อันดับรองลงมาคือ ความสามารถของครูในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลด้านความรู้ ความเข้าใจ

5) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มีปัญหาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาอันดับแรกคือ การจัดกิจกรรมอิสระให้แก่นักเรียน อันดับรองลงมาคือการจัดกลุ่มนักเรียนในคาบกิจกรรมอิสระ

ต่อมา ทวีศักดิ์ ไชยมาโย (2534 : 151-154) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และความต้องการด้านการนิเทศการศึกษาของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 จำนวน 596 คน ผลการวิจัยพบว่า

1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ครูผู้สอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 มีความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรประถมศึกษาฉบับปรับปรุง อยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรของครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแตกต่างกัน ครูที่มีวุฒิปริญญาตรี มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรดีกว่าครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี

2) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อหลักสูตร ครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โดยส่วนรวมเห็นว่า สาระสำคัญที่ได้เปลี่ยนแปลงไปในองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

3) ความต้องการด้านการนิเทศการศึกษา ครูมีความต้องการที่จะได้รับการนิเทศการใช้หลักสูตรประถมศึกษาฉบับปรับปรุง ทั้งโดยส่วนรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ส่วน สมเดช ชัยวรรณ (2534 : 129) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้แผนการสอนฉบับบูรณาการในทรรณะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารโรงเรียน 96 คน ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านการนิเทศติดตามผล การนำผลจากการนิเทศการสอนมา พิจารณาร่วมกับครูผู้สอนเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน มีปัญหาเพราะว่าผู้บริหาร ขาดการนำผลจากการนิเทศการสอนมาประชุมร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน และผู้บริหารไม่ได้ทำการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านการเรียนการสอน การสอนเพื่อให้นักเรียนได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น มีปัญหาเพราะว่าครูบางคนใช้วิธีสอนแบบบรรยาย ไม่ได้ฝึกให้ นักเรียนได้คิดตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ครูยังเป็นศูนย์กลางในการจัด กระบวนการเรียนการสอน ครูไม่ได้ฝึกให้นักเรียนได้คิดโดยกระบวนการกลุ่ม การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากกันและกันจึงทำให้นักเรียนคิดไม่เป็น ทำไม่เป็น และแก้ปัญหาไม่เป็น

3) ด้านการประเมินผลการเรียน การประเมินผลด้านคุณธรรม คุณนิสัยของนักเรียนมีปัญหาในการประเมินผลเป็นอย่างมาก เพราะครูไม่ได้ ดูแลอย่างใกล้ชิดกับกิจกรรมสอนไปแล้วแต่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ยังไม่เกิดขึ้น ครูก็รีบร้อนสอนไปโดยไม่ได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ในปี พ.ศ.2535 เชาวยุทธ มณีรัตน์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการ วิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ของโรงเรียน ประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา 63 คน และครูผู้สอนประถมศึกษา 325 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหาร หลักสูตรกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้าน ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ด้านงบประมาณมี ปัญหามากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาด้านนโยบายและด้านการนิเทศ

2) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าด้านงบประมาณมีปัญหามากที่สุด

3) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ ตำแหน่ง หน้าที่ ประสบการณ์ด้านการบริหาร ระดับการศึกษา และระดับวุฒิทางลูกเสือ มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่แตกต่างกัน ในด้านตำแหน่งหน้าที่พบว่า ปัญหาด้านการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ครูผู้สอนที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ ประสบการณ์ด้านการสอน ระดับการศึกษาและระดับวุฒิทางลูกเสือ มีความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่แตกต่างกันในด้านประสบการณ์การสอน พบว่าปัญหาด้านการนิเทศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในปี พ.ศ.2536 ดุสิต ลัคนาศิโรรัตน์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร 178 คน ครูผู้สอน 199 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า

1) ผู้บริหารและครูผู้สอนมีระดับปัญหาในการใช้หลักสูตรในด้านต่าง ๆ 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2) ผู้บริหารและครูผู้สอนมีปัญหาในการใช้หลักสูตรไม่แตกต่างกัน

3) ครูที่มีความแตกต่างกันในด้านภูมิสำเนา วุฒิทางการศึกษา และขนาดของโรงเรียนมีปัญหาการใช้หลักสูตร ไม่แตกต่างกัน

4) ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาในการใช้หลักสูตรแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ เพียง 1 ด้านคือ ด้านการจัดกิจกรรมการสอน

ในปีเดียวกัน สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ (2536 : 180-182) ได้รายงานผลการประเมินการใช้หลักสูตร ปีการศึกษา 2533 ระดับประถมศึกษา โดยประเมินนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งด้านความรู้ความคิด และด้านคุณลักษณะ รวมทั้งประเมินกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียนทางด้านการเตรียมความพร้อม การบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างสำหรับการประเมินกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียน เป็นโรงเรียนประถมศึกษาในทุกสังกัด ครบทุกขนาดแต่ละเขตการศึกษา ได้โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 283 โรงเรียน จากการอภิปรายผลในการประเมินกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีประเด็นที่น่าสังเกตดังต่อไปนี้

1) ด้านการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนพบว่า กิจกรรมที่โรงเรียนทำมากคือ การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก การเตรียมบุคลากร การจัดระบบบริหาร และการจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน กิจกรรมที่ทำน้อยคือ การจัดข้อมูลพื้นฐานและการประชาสัมพันธ์หลักสูตร

2) ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า กิจกรรมที่โรงเรียนทำมากคือ การวางแผนทั่วไป การดำเนินงานตามแผน กิจกรรมที่ทำน้อยปฏิบัติน้อยคือ การจัดทำแผนงานด้านวิชาการ และการประเมินผลการดำเนินงาน

3) การเรียนการสอน พบว่า กิจกรรมที่โรงเรียนทำหรือปฏิบัติมากคือ การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะกับจุดหมายของหลักสูตร การสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม และการสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมที่ทำหรือปฏิบัติน้อยคือ การสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการสอนเน้นกระบวนการ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหลักสูตรและการใช้หลักสูตร

ในปี ค.ศ.1972 แลนเจนบัค (Langenbach, 1972 : 35-38) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเจตคติของครูที่มีต่อการใช้และการวางแผนพัฒนาหลักสูตร พบว่า

ครูที่มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรได้คะแนนสูงกว่าครูที่ไม่มีส่วนร่วม ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการสอนมีอิทธิพลต่อเจตคติของครู และพบว่าครูที่มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรจะมีเจตคติทางบวกต่อการใช้และการวางแผนพัฒนาหลักสูตรมากกว่าครูที่ไม่มีประสบการณ์หรือไม่มีส่วนร่วม

ในปี ค.ศ.1974 เรแกนและลีทวูด (Regan and Leithwood, 1974 : 10-64) ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรสำเร็จรูปสำหรับนักเรียนอนุบาลในเมืองออนตาริโอ (Ontario) ประเทศแคนาดา โดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถาม พบปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักสูตรดังนี้

- 1) ปัจจัยเกี่ยวกับครู ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เจตคติต่อหลักสูตร ปรัชญาเกี่ยวกับหลักสูตร
- 2) ปัจจัยเกี่ยวกับหลักสูตร ได้แก่ ความชัดเจนของหลักสูตร การฝึกอบรมผู้ปฏิบัติ การเผยแพร่แนวคิดและแนวปฏิบัติ การนิเทศติดตามผล และการใช้ข้อมูลย้อนหลัง
- 3) ปัจจัยเกี่ยวกับผู้บริหาร ได้แก่ การสนับสนุนของผู้บริหารและการนิเทศติดตามผล
- 4) ปัจจัยเกี่ยวกับนักเรียน ได้แก่ นิสัยและความสามารถของนักเรียนทัศนคติของนักเรียนต่อกิจกรรมหลักสูตร
- 5) ปัจจัยเกี่ยวกับผู้ปกครองนักเรียน ได้แก่ เจตคติต่อหลักสูตร

ในปี ค.ศ.1977 สเลมวิก (Slemkewicz, 1977 : 6890-A)

ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ปี ค.ศ.1976 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาทั้งในเมืองและชนบท มีความเห็นไม่แตกต่างกันเกี่ยวกับบทบาทของครูใหญ่ต่อการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และเห็นว่าควรปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้

- 1) จัดเวลาสำหรับการนิเทศการสอนให้มากขึ้น
- 2) จัดให้มีการฝึกอบรมแก่ครูประจำการ

- 3) จัดให้มีการฝึกอบรมแบบปฏิบัติการ
- 4) ดูแลให้ครูเตรียมการสอน และจัดให้มีการสังเกตการสอนใน

ชั้นเรียน

ในปี ค.ศ.1978 เวลส์ (Wells, 1978 : 2333) ได้ศึกษาเรื่องงานในความรับผิดชอบที่สำคัญของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในรัฐโคโรราโด สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่มีความเห็นว่างานที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอนซึ่งหมายถึงงานวิชาการนั้น ครูใหญ่ควรรใช้เวลาให้มาก

ในปี ค.ศ.1980 เวย์น (Wayne, 1980 : 1293) ได้ศึกษาเรื่องการรับรู้บทบาทการนิเทศการศึกษาของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษาบทบาทการนิเทศการศึกษาของครูใหญ่ ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบและขอบข่ายของงานนิเทศ และวิธีการนิเทศภายใน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา 278 คน ในรัฐเวอร์จิเนีย ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ในด้านความรับผิดชอบและขอบข่ายของงานที่มีอันถึงความสำคัญสูง ได้แก่ งานเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน การแนะนำงานบริหารและงานวิชาการ และงานนิเทศภายใน

- 2) เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้รับผิดชอบมากคือ ครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ ครูผู้สอนทำหน้าที่นี้น้อยมาก

- 3) เกี่ยวกับเวลาที่ใช้ทำงาน งานที่ครูใหญ่ใช้เวลาน้อยที่สุดคือ งานเกี่ยวกับวัสดุ งานที่ครูใหญ่ใช้เวลามากที่สุดคือ งานนิเทศภายใน งานเกี่ยวกับหลักสูตร และงานการแนะนำ

- 4) เทคนิคการนิเทศที่ได้ผล ได้แก่ วิธีเยี่ยมชั้นเรียน การประชุมร่วมกับครู วิธีที่ได้ผลน้อยคือการใช้เอกสาร

จากการศึกษาเอกสาร วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว การนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งมีขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนั้น บุคลากรที่มีความสำคัญยิ่งต่อการใช้หลักสูตรในระดับโรงเรียนคือผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ในการที่จะบริหารหลักสูตร จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร สนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร เพื่อให้การใช้หลักสูตรประสบผลสำเร็จและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร